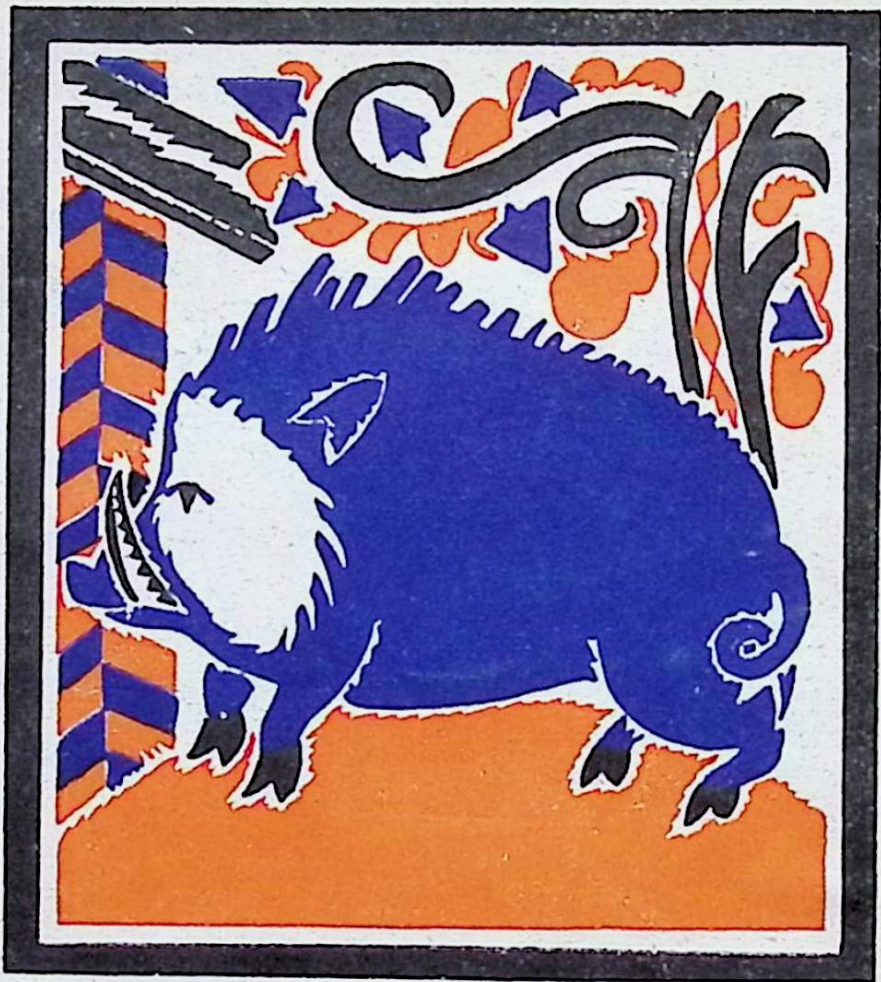

372 409

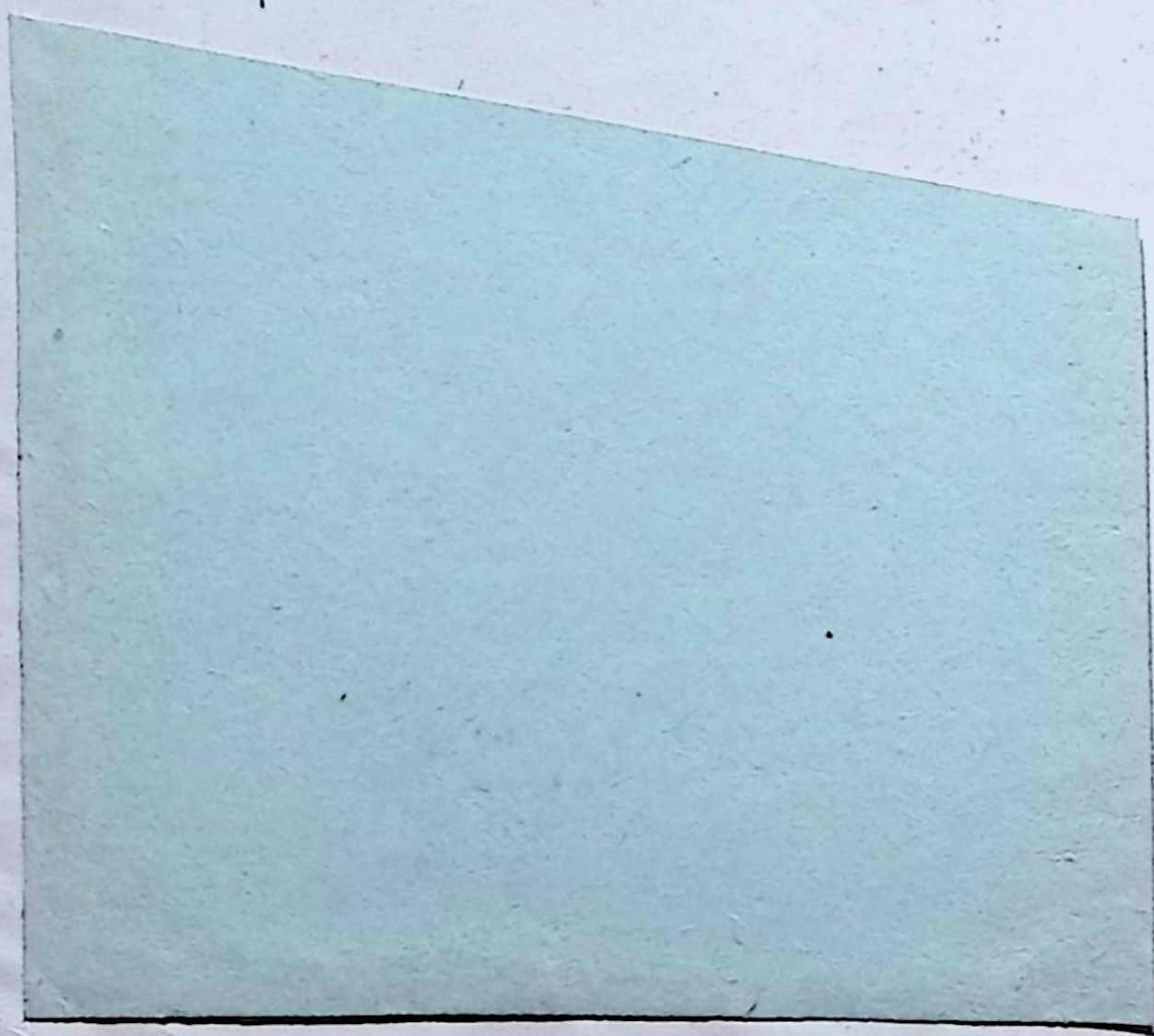
Інститут ім. Івана Франка
БІБЛІОТЕКА
Інституту
Франкознавства

1237 *Туб. № 854*

І В А Н Ф Р А Н К О

І Ч А З І Ч И

ІВАН ФРАНКО

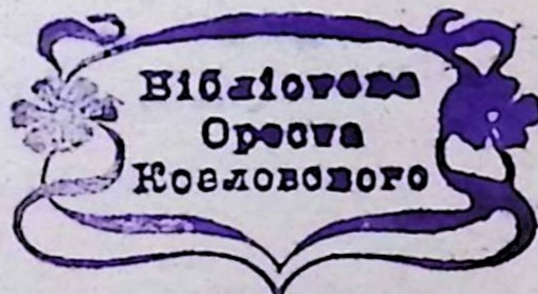
1237/3

К А З К И

ЛИСИЧКА КУМА
ЛИСИЧКА І РАК
СТАРЕ ДОБРО ЗАБУВАЄТЬСЯ
ЇЖАК ТА ЗАЯЦЬ
ОСЕЛ І ЛЕВ

(Часть III. збірки „Коли ще звірі говорили“)

ІЛЮСТРАЦІЇ В ТЕКСТІ МИСТЦЯ
ПЕТРА ЛАПІНА. - ОБГОРТКА
І ВКЛАДНА КОЛЬОРОВА ІЛЮСТР.
МИСТЦЯ ПАВЛА КОВЖУНА.

ЛЬВІВ, 1924.

НАКЛАДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ І АНТИКВАРНІ

Львів, Рутівського 22.

УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА
ЛДУ
ІМ. ІВ. ФРАНКА

Каб. франкознавства
ЛДУ ім. Ів. Франка
Таб. № 854

372408

Друковано 5.000 примірників.

ДРУКАРНЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА.

Був собі раз Вовчик братік і Лисичка-сестричка, і задумали вони взятися чесно на хліб працювати. Винайшли собі нивку поля і змовилися посадити на ній картофлю. Вранці рано вибралися обоє до роботи, — ямки робити та картофлю садити. Дома поснідали, що там Бог дав, а щоби

в полудне не бігати додому, взяли відразу з собою обід і полуденок: глечик меду і кошик паляниць. Поклали страву між корчі, а самі, перехрестившись, та й до роботи.

Коплють, коплють, та Лисиці швидко навкучила чесна праця. Ніби то копле, а сама думає, як би їй вихопитися та в корчі медку полизати. Ось у недалекім болоті поміж тростиною загукав Гук на все горло :

- Гуп! гуп! гуп!
- Зараз-зараз, сватоньку, — скрикнула Лисичка, немов би то її кликано. І вже кинула мотику та й збирається йти.
- А куди ти, Лисичко? — питає її Вовчик-братік.
- Хіба не чуєш, сват Гук мене кличе.
- Та чого?
- Ми ще з ним учора балакали: бачиш, у нього сьогодні хрестини, то він просить мене за куму.
- Га, коли так, то йди, тільки не барися.

— Я заразівінько верну, — мовила Лисичка. — Копли собі свій загонець, а я тебе здогоню.

Побігла Лисичка в корчі, зараз до горщика, попоїла добре меду, закусила паляницею, потім чистенько позавязувала, пооблизувалася та й іде до Вовчика, з-пишна водячи хвостом — звичайно, кума.

- А що, вже по хрестинах? — питає Вовчик.
- Та вже, — каже Лисичка.
- А що там Бог дав?
- Хлопчика.
- А як же його охрестили?
- Початочок.

— Ото імя! Я ще й не чував такого, — мовив Вовчик. Лисичка нічого не мовила, а взялася пильно до роботи. Може так минула година, а може й дві, — знов Лисичці захотілося медку полизати. І ледве Гук із болота загукав, а вона на весь голос кричить:

— Зараз, сватуню, зараз!

— А то що, Лисичко? — питає Вовчик.

— Та бачиш, там друге дитинятко у свата народилося, ще раз на хрестини просить.

— Ну, коли просить, то йди, тільки не барися.

— Я заразсінько, Вовчику, — мовила Лисичка, та й шмиг у корч. Зараз до горнятка, наїлася добре меду,

паляницею закусила, так що з їх спільного полуденку вже мало що й лишилося, та й вертається до Вовчика.

— О, ти вже тут! Уже по хрестинах?

— Та вже.

— Що ж там Бог дав?

— Та дівчинку.

— А як її охрестили?

— Серединка.

— Ото! Я ще й не чував такої назви, — дивувався Вовчик.

— У Гуків, Вовчику, все такі незвичайні назви дають. На те вони голосні птахи.

Попрацювали знов з годину і знов Лисичці запах дуже медок, і ледве тільки Гук загукав із тростини, а вона кричить :

— Іду, сватоньку, йду!

— Та куди йдеш, Лисичко?

— Хіба не чуєш, що сват іще раз за куму просить.

— Що за диво, що він тебе так часто за куму просить?

— мовив Вовчик.

— Бо мене дуже люблять, Вовчику.

— Ну, то йди-ж, а не барися, треба роботу кінчити.

— Я зараз тут буду, Вовчику. Роби, не бійся, я своє зроблю.

Побігла Лисичка до корча, виїла решту меду з горщика, схрупала решту паляниць, усе поперевертала та й іде до Вовчика.

— А що, вже по хрестинах?

— Та вже.

— А що там Бог дав? — Хлопчика.

— А якже-ж його охрестили? — Остаточок.

— Ну, що-ж, нехай здоров росте.

Копали так, копали, аж ось уже й полудне. Вовчик давно зголоднів, та все якось стидається признатися, а далі кинув мотику та й каже:

— Ну, на тепер досить. Чи не пора обідати?

— Певно, що пора, Вовчику-братіку, — мовить Лисичка, а сама ніби то копле, пильнує роботи.

— А ти-ж не голодна?

— Та ні, Вовчику, іди сам та пообідай, мене там на хрестинах погостили.

Пішов Вовчик у корчі; дивиться, — ого! Горщик порожний, аж вилизаний від меду, кошик перевернений і па-

ляниць ані кришки нема! Аж тепер зрозумів, куди се Лисичка-сестричка так часто на хрестини ходила! Аж тепер йому вияснилося, які то вона своїм похресникам чудернацькі назви давала.

— А, так ти така, погана Лисице! — скрикнув Вовчик. — Хочеш мене роботою і голодом на смерть заморити, а сама всю страву пожерла! Чекай же! Я тебе за те саму розірву і на обід згамкаю!

Почула Лисиця Вовчиків крик, побачила, який він біжить злосливий та недобрий і не чекала довго. Дала ногам знати

та до ліса, а в лісі шусть у першу нору, яку надібала під корінням старого дуба. Думала, що сховається зовсім, але Вовчик таки встиг побачити кінчик її хвоста, як Лисичка його втягла до нори. Прибіг та й кричить:

— Ага, ти тут? Виліжай мені зараз! Не сховаєшся від мене.

Та Лисичка не дурна. Сидить у норі, ані пари з рота.

— Не обзиваєшся? Добре! Чекай лише, я тебе досягну! Скочив Вовк, виломив довгу клюку, застромив у нору та й шпортає. Думка була вхопити Лисичку за ногу та

й витягти на світ божий. Не похопилася Лисичка, а клюка хап її за ногу. Нора тісна, Вовк, почувши, що щось зачепив, та й тягне що є сили. От Лисичка, хоч і як їй мурашки поза плечима бігали, почала реготатися та й кричати:

— Ото дурний! зачепив за дубовий корінь та й тягне. Думає, що мене за ногу вхопив. Тягни, дурню, тягни!

Почувши се, Вовк пустив Лисиччину ногу та й почав знов шпортати клюкою, поки не зачепив справді за дубовий корінь.

— Ай, ай, ай! Моя ноженька! — закричала Лисичка, а дурний Вовк з радости як почав тягти, поки сам не змучився і клюки не зламав. Тоді плюнув і пішов геть і зарікся з Лисичкою більше не мати ніякої спілки.

Здибалася Лисичка з Раком. Стала собі, глядить на нього, як він помаленьку лізе, а далі давай над ним насміватися.

— Ну, та й швидкий же ти, нема що мовити! Правдивий неборак! А скажи мені, Раче-небораче, чи то правда, що тебе раз у великодну п'ятницю по дріжджі послали, а ти аж за рік у великодну суботу з дріжджами прийшов та й ті насеред хати розілляв?

— Може коли й правда була, — каже Рак, — а тепер дуже на брехню подобає.

— Овва! значить ти тепер прудкіший зробився?

— Прудкіший, чи не прудкіший, а тобі на кпини не здатний. Коли хочеш знати, який я прудкий, то давай

побиймося об заклад, що я швидче від тебе до того корчика добіжу.

— Що? що? що? — дивувалася Лисичка. — Ти хотів би зо мною об заклад бігати?

— Не тільки побіжу, а ще й тобі о один скок випередки дам і швидче тебе при меті буду, — мовить Рак.

Побились вони об заклад. Стала Лисичка о один скок поперед Рака, а Рак учепився їй кліщами за хвіст. Рушила Лисичка, біжить що-духу, аж курява здіймається. Добігла до мети та й кличе:

— А де ти, Раче?

Нічого не чути.

— Ну, Раче, де ти там? — ще раз кличе Лисичка та й обернулася хвостом до мети.

Оттоді Рак пустився від її хвоста та й каже:

— Та осьде я! Давно вже жду на тебе, аж троха поза мету забіг.

Старе добро забувається

Ходив собі Вовчик-братік по лісі, та й надибала його тяжкая пригода. Побачили його ловці-молодці та й почали за ним гнатися. Тікав Вовчик лісом, лісом, а далі прийшлося

вибігти на биту дорогу. А дорогою в тій хвилі йшов з поля чоловік з мішком і ціпом. Вовк до нього:

— Дядечку, голубчику! Змилуйся надо мною, сховай мене в мішок! За мною ловці-молодці гонять, хотять мені віку збавити.

Змилувався чоловік, сховав Вовка в мішок, завдав собі на плечі та й несе. Надбігають ловці-молодці.

— А не бачив ти, чоловіче, Вовчика-братіка? — питають.

— Ні, не бачив.

От вони й погнали далі. А коли вже їх не було видно, Вовк із міха обзивається:

— А що, пішли вже мої гонителі?

— Пішли.

— Ну, тепер випусти мене на волю!

Чоловік розв'язав мішок і випустив Вовчика-братіка на волю. А той і говорить:

— Ну, чоловіче, тепер я тебе з'їм!

— Ей, Вовчику, Вовчику! Я тебе з такої біди виратував, а ти мене з'їсти хочеш!

— А що, чоловіче! се так у світі ведеться: старе добро забувається.

Видить чоловік, що діло погане і говорить:

— Ну, коли так, то ходімо далі! Здаймося на суд. Коли суд скаже по твому, то нехай по твому й буде: з'їси мене.

Пішли далі. Здибають стару Кобилу. Чоловік до неї й говорить:

— Будь ласка, Кобило-матусю, розсуди нас. Отсе я виратував Вовчика-братіка з тяжкої пригоди, а він хоче мене з'їсти.

І розповів їй усе, як було. Кобила подумала — подумала та й мовить:

— Вовкова правда, чоловіче! Я жила у господаря дванацять літ, робила на нього з усієї сили, привела йому десятеро лошат, а тепер, коли я постарілася і до роботи стала неспосібна, він узяв та й вигнав мене на голе поле, щоб мене Вовки з'їли. Так то дядьку, старе добро забувається.

— А бачиш, моя правда! — крикнув Вовк.

Засумувався чоловік і почав просити Вовка, щоби пошукати їм іще другого суду. Вовчик пристав на се. Ідуть-ідуть, надибали старого Пса. Чоловік і до нього обертається зі своїм ділом. Розповів йому все, як було. Пес подумав-подумав та й повідає:

— Ні, чоловіче, Вовкова правда. Ось послухай, як зо мною було. Служив я господареві двацять літ, пильнував його дому і худоби, а коли постарівся і голосу у мене не стало, він вигнав мене з обійстя і ось я тепер блукаю без захисту. Забувається старе добро, се свята правда!

— Бачиш, на моє виходить! — крикнув Вовк.

Засумував чоловік ще гірше і почав ще раз проситися у Вовка:

— Позволь мені ще одного суду розпитати, а тоді вже роби зо мною, що хочеш, коли старого добра не памятаєш.

— Добре.

Пішли вони. Аж насупроти них Лисичка-сестричка.

— Гей, Лисичко-сестричко! — кричить їй здалека

чоловік і кланяється. — Зроби ласку, підійди ближче та розсуди нас обох з Вовчиком.

Наблизилася Лисичка, розповідає їй чоловік, що і як було. А Лисичка не вірить.

— Та не може сьому бути правда, чоловіче, аби Вовк, такий великий пан, та влізся в отсей мішок!

— Алеж правда! — крикнув Вовк.

— Ні, ні за що не йму віри! — уперлася при своїм Лисичка. Що вже чоловік божиться, що Вовчик запевнює, — ні та й ні!

— Не можу сьому вірити, — хіба мені доочне покажете, як се було.

— Щож, се можна, — сказав чоловік та й розставив мішок так само, як тоді, коли саджав Вовка.

— Ось бач, як се було! — сказав Вовк і встромив голову в мішок.

— Як то, ти хіба тільки голову встромив? — спитала Лисиця.

Вовк уліз увесь у мішок.

— Ну, чоловіче, — промовила Лисиця, — тепер покажи мені, як ти його завязував?

Чоловік завязав.

— Ну, а тепер, чоловіче, покажи мені, як ти на тоці снопи молотив?

Чоловікові не треба було сього два рази казати. Як замахне ціпом, як почне лушити по мішку! А Лисиця ще й примовляє:

— Ану, чоловіче, а як ти снопи перевертав?

Чоловік обернув мішок на другий бік та як уцідить Вовка по голові, та й забив його на смерть.

— Ну, чоловіче, — мовить Лисичка, — я тебе виратувала від смерти. Що-ж ти мені за се ударуєш?

— Ударю тобі, Лисичко-сестричко, мішок Курей.

— Добре.

Пішла Лисичка-сестричка за чоловіком до села, стала собі за ворітьми, а чоловік пішов до хати Курей шукати. Взяв мішок та й почав ловити Курей, коли в тім жінка надходить.

— А що се ти, чоловіче, робиш?

Розповів їй чоловік усе, що з ним було і з якої пригоди виратувала його Лисичка і яку він їй обіцяв заплату.

— Богу дякувати, що ти живий та здоров, — мовить жінка. — А щоб Лисиці давати Курей, на се я ніколи не

Кад. споменик '10' и.и. 16. споменик. Суб. № 854 392409

БИБЛИОТЕКА
ИСТИНУ
ФРАНК

пристану. Ліпше ти всади в мішок наших двох Песиків, Лиска й Рябка, та й дай Лисиці.

Подумав-подумав чоловік та й послухав жінки. Всадив Песиків до мішка, виніс за ворота та й мовить:

— На-ж тобі, Лисичко-сестричко, отсей мішок Курей! Візьми їх на плечі та й неси в ліс, а не розв'язуй близько села, щоб не розлетілися!

Взяла Лисичка мішок, несе-несе, двигає-двигає, далі сіла спочивати за селом на могилі та й думає собі:

— Дай загляну лишень, кільки там тих Курей у мішку?

Розв'язала мішок, та не вспіла гаразд і заглянути, а з мішка як не вискочать Лиско і Рябко та за Лисицею.

Лисиця втеки що - духу, ледве - не-ледве вскочила в ліс та в свою нору. Віддихнувши троха з переполоху, почала сама з собою розмовляти.

— Ви, мої оченьки, що ви робили, коли за мною ті погані Собаки гнали?

— Ми пильно дивилися, щоб ти знала, куди від них найліпше тікати.

— А ви, мої ноженьки, що робили?

— Ми бігли з усеї сили, щоб тебе Собаки не могли догонити.

— А ви, мої вушенька, що робили?

— Ми уважно надслухували, чи не наближаються твої вороги.

— А ти, хвостище, що робив?

Хвостище розсердився, що Лисиця так неласкаво до нього заговорила, та й каже їй на злість:

А я мотався сюди й туди, зачіпався то за пеньки, то за гилячки, щоб тебе затримати, щоби тебе Собаки зловили.

— А, то ти такий добрий, — крикнула Лисиця. — Геть мені з хати!

Та й за сим словом висунула хвіст із нори, ще й кричить:

— Гей Лиско й Рябко, цу-цу! Нате вам Лисиччиний хвостик! Рвіть його!

А Лиско і Рябко немов на те й чекали. Вхопили Лисиччиний хвостик, як шарпнули, та витягли й цілу Лисичку з нори і тут її й розірвали.

Се, мої дітоньки, не є сторія, а прахтика. То ніби - то так: брехали старі люде, та й я за ними брешу. Бо певно, ніхто при тім не був, як Заяць з Їжаком сперечалися. А проте воно мусить бути правда, бо мій небіжчик дідусь, коли мені се оповідав, усе говорив: „Я при тім не був, але се мусить бути правда, бо мені се старі люде повідали, а старим людям пощо брехати?“ Слухайте-ж, як то воно було.

Була свята неділенька, під осінь уже, саме коли гречки відцвітали. Сонічко зійшло ясно на небі, вітрець теплий прохожувався по стернях, Жайворонки співали високо високо в повітрі, Пчїлки бреніли в гречанім цвіті, а люде святочно повбирані йшли до церкви. Все, що жило, радувалося милою днинкою і Їжак також. /

Їжак стояв собі край дверей своєї нори, заложив руки за пояс, виставив ніс на теплий вітер, та й мугикав собі стиха пісеньку, — чи гарну, чи не гарну — кому там що до того! як уміє, так і піє. Мугикає собі тихенько, а далі подумав собі:

— Поки там моя жінка має дітей та дає їм свіжі сорочечки, дай лишень піду я троха в поле, пройдуся та й на свої бураки подивлюся, чи добре вирости.

Бураки були недалеко від його хати; Їжак брав їх, кілько йому треба було на страву для своєї родини і для того й говорив завжди „мої бураки“. Ну, добре.

Осторожно запер він за собою двері і поплівся стежкою в поле. Недалеко й пройшов і саме попри терновий корч хотів скрутити і навіправці піти до бураків, аж тут настрічу йому Заяць. Він також так був вийшов на прохід і хотів при тій нагоді навідатися до „своєї“ капусти.

Побачивши Зайця, Їжак поклонився йому чемненько і привітав його святою неділею. Та Заяць був великий собі панич і дуже горда штука. Він не відповів нічого на Їжакове привітання, а тільки глянув на нього дуже звисока і відізвався:

- Ого, а ти чого так рано ось тут по полі волочишся?
— На прохід вийшов, — відповів Їжак.

— На прохід? — зареготався Заяць. — А я думав, що твоїм ногам ліпше би було лежати, ніж на прохід лазити.

Ся насмішка дуже розсердила Їжака, бо вже що як що можна йому говорити, він все знесе, але коли хто його ноги бере на кпини, то він того не може дарувати, власне для того, бо з Божого допусту ноги у нього криві.

— Ти певно думаєш, — мовить Їжак до Зайця, — що ти своїми довгими лабами більше докажеш?

— І певно, — відповів Заяць.

— Можемо зробити спробу, — мовить Їжак. — Ану побиймося об заклад, побачиш, чи я тебе не перегоню.

— Се вже сміх людям сказати! Ти своїми кривульками перебіжиш мене? — сміявся Заяць. — Ну, про мене, зробимо пробу, коли тебе така охота зносить. О що заклад?

— Дуката і фляшку горілки, — мовить Їжак.

— Приймаю! — відмовляє Заяць. Давай руку! — А тепер біжим!

— Ну, ну, ну! так нагло не маємо чого квапитися, — відповів Їжак. — Я ще зовсім натще серця! Мушу наперед піти додому, трошка поснідати, а за пів години верну на отсе місце.

Заяць не мав нічого против того, бо й йому хотілося перед тим похрупати троха свіжої капусти. А Їжак тимчасом поплентався додому.

— Чекай ти Зайчику, — думав він по дорозі. — Ти надієшся на свої довгі нѳги, але я тобі таки заграю не тої. Правда є, що ти панич великий, але у голові в тебе розуму не багато. Заплатиш, небоже, заклад аж буде куритися.

Приходить Їжак додому і мовить до своєї жінки:

— Жінко, вбирайся швиденько, підеш зо мною в поле.

— А чого мені в поле? — питає Їжачиха.

— Знаєш, я з Зайцем об заклад побився. Маємо оба бігати на перегони, а хто програє, платить дуката і фляшку горілки.

— Чи ти, чоловіче, з глузду зсунувся? — скрикнула Їжачиха. — Ти з Зайцем хочеш у перегони бігати?

— Вжеж, що хочу! І ти мушиш мені допомогти.

Жінка ще щось хотіла балакати, та Їжак сказав до неї:

— Не турбуйся, жінко! Я вже тобі скажу, як се маємо зробити. Вбирайся тільки живенько та й ходім у поле.

Що мала Їжачиха робити? Зібралася та й пішла з чоловіком. А по дорозі Їжак мовить до неї:

— Слухай, жінко, що я тобі скажу. Бачиш, на отсій довгій ниві мають бути наші перегони. Заяць буде бігти одною бороздою, а я другою. Відтам згори починаємо

бігти. Отже ти стань собі ось тут у борозді, і коли Заяць прибіжить сюди, то ти підніми голову та й крикни: „Я вже тут!“

Так розмовляючи, вони прийшли на умовлену ниву. Їжак поставив свою жінку на її місце, а сам пішов гори бороздою на другий кінець. Приходить, а Заяць уже там.

— Ну, що-ж біжимо? — питає Заяць.

— Авжеж біжимо, — каже Їжак.

— Ну, раз-два-три!

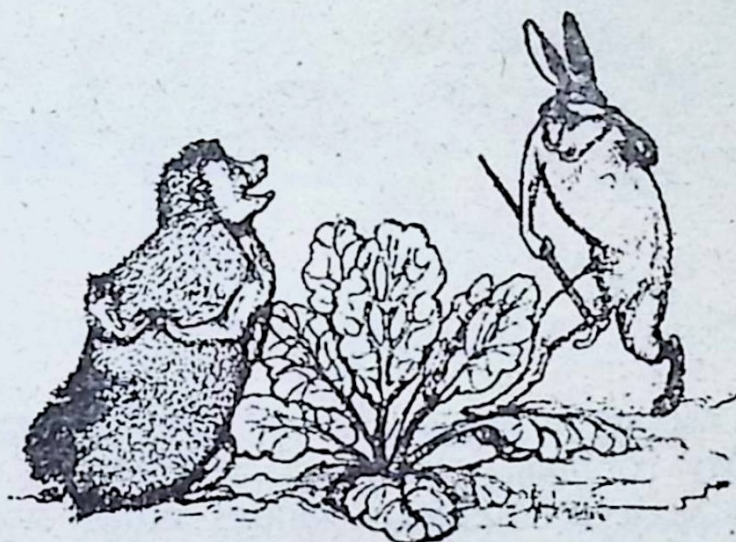
Один став у одну борозду, другий у другу, а коли Заяць крикнув: „три“, рушив сам як вихор долі нивою. А Їжак пробіг може зо три кроки, потім скулився в борозді і вернув назад на своє перше місце. А Заяць жене, що

має сили, та коли добіг на кінець ниви, аж тут Їжакова жінка з другої борозди кричить назустріч йому:

— Я вже тут!

Заяць тільки очі витріщив з диву; йому й до голови не прийшло, щоби се не був той самий Їжак, — бо знаєте, Їжак і Їжачиха однаковісінькі на подобу.

— А се як може бути? — скрикнув Заяць. — Біжим ще раз, назад до першої мети! І не передихнувши добре, він вихром полетів горі нивою, положивши вуха на хребет.

Їжачиха лишилася спокійнісінько на своїм місці. Але коли Заяць добіг на другий кінець ниви, то там Їжак крикнув йому назустріч:

— Я вже тут!

Розлютився Заяць. Що за диво! Щоби такий корсоногий¹⁾ Їжак мене перегнав! І не тямлячи себе з досади, крикнув:

— Ще раз біжим! До нижньої мети!

— Про мене, Семене, — мовив Їжак, — біжим хоч десять раз, мені байдуже.

Побіг Заяць, а внизу знов чує:

— Я вже тут!

¹⁾ Корси — кривулі при санях; корсоногий — з покривленими ногами.

Біжить ще раз догори, знов те саме.

Так він бідолаха бігав, бігав сімдесять і три рази там і назад, Їжак завсігди був „уже тут“. Чи Заяць добіжить до горішньої мети, чи до долішньої, все чує одно: „Я вже тут!“ А сімдесять четвертий раз уже Заяць не добіг до мети. Саме на середині ниви впав на землю, кров бухнула йому

з горла і він сконав на місці. А Їжак узяв виграний заклад, дуката і кварту горілки, гукнув на свою жінку з борозди і обоє пішли радісно додому і живуть ще й досі, коли не померли.

Зайця поховали, а весь його рід зарікся від того часу не бігати з Їжаками об заклад, так що ми, дітоньки, вже того ніколи не побачимо. А для вас, небожата, відси така наука: Ніколи не підіймай на сміх бідного чоловіка, хоч би се був простий, нерепаний ¹⁾ Їжак.

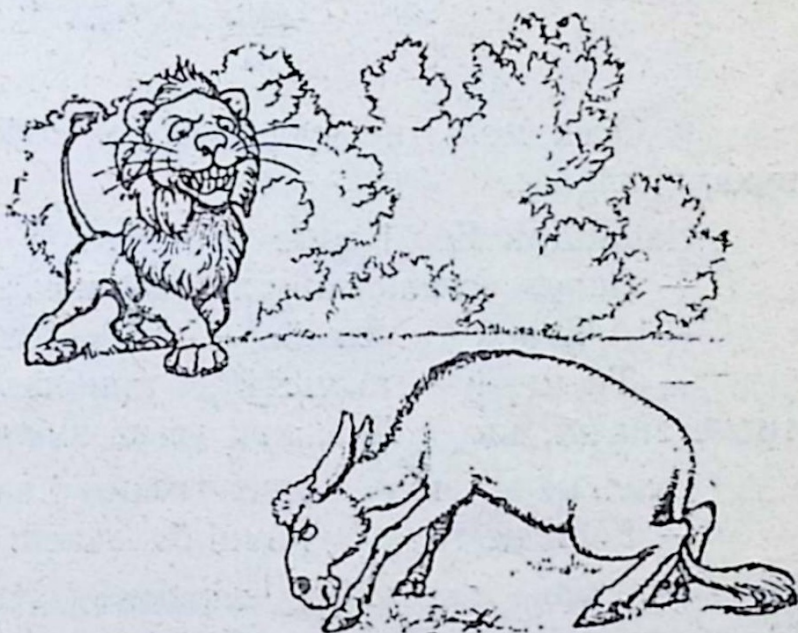
¹⁾ без оглади.

Був собі раз Осел. Забагато йому стало праці та ба-
тогів у господаря.

— Давай — думає — втечу в ліс і буду жити на волі!
Буду собі пастися
по лісі і хто мені
що зробить?

І не думавши
довго, втік від го-
сподаря, та й у ліс.
Добре йому там.
Пасеться, де хоче,
не робить нічого,
ніхто його не бє
— відколи жиє, ще
такого добра не за-
знав.

Аж раз ди-
виться, йде Лев,
страшний-престрашний, та й просто на нього.

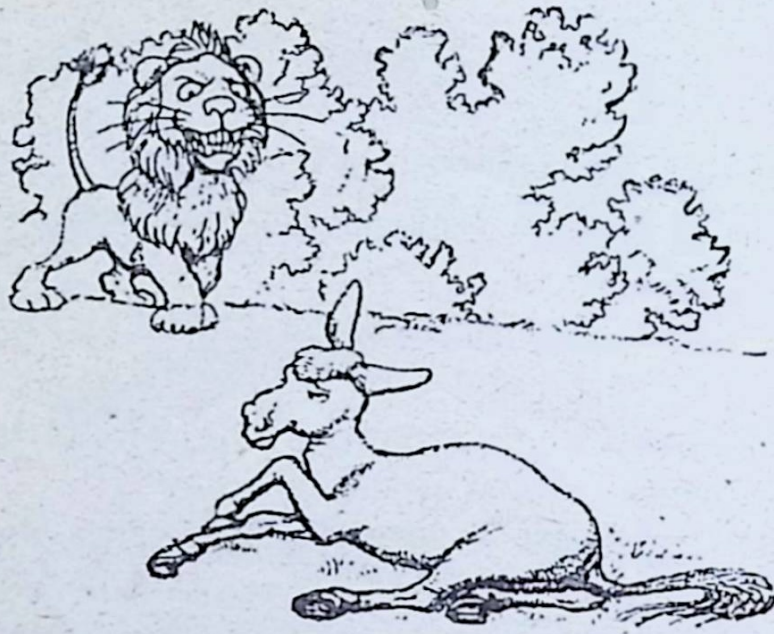
— Ну, думає собі Осел, — аж тепер уже по мені буде!

Але поки Лев дійшов до нього, він якось троха отямився і поміркував собі:

— Ану, може я його деяк здурю?

Та й як стояв, бух на землю, — ляг собі і лежить, мов і гадки не має. Надходить Лев і кричить уже здалека:

— Ей ти, хто ти там? Як ти смієш лежати? Чому не встанеш і не поклонишся мені?

А Осел мов і не чує. Лежить собі та тільки довгими вухами клапає.

Надійшов Лев і знов кричить:

— Зараз устань і поклонися мені!

— А хто-ж ти такий, — питає Осел.

— Ти ще й питаєшся? — кричить грізно Лев. — Хіба ти не знаєш, що я Лев, над усіма звірями царь?

Осел не встаючи підвів голову і витріщив на нього очі.

— І що це ти за дурниці балакаєш? — промовив він. —

Ти царь над усіма звірями? Хто тобі се сказав? Маєш то на письмі? Хто тебе обирав на царя? Ну, говори!

Лев став, мов чолом о стіну стукнувся.

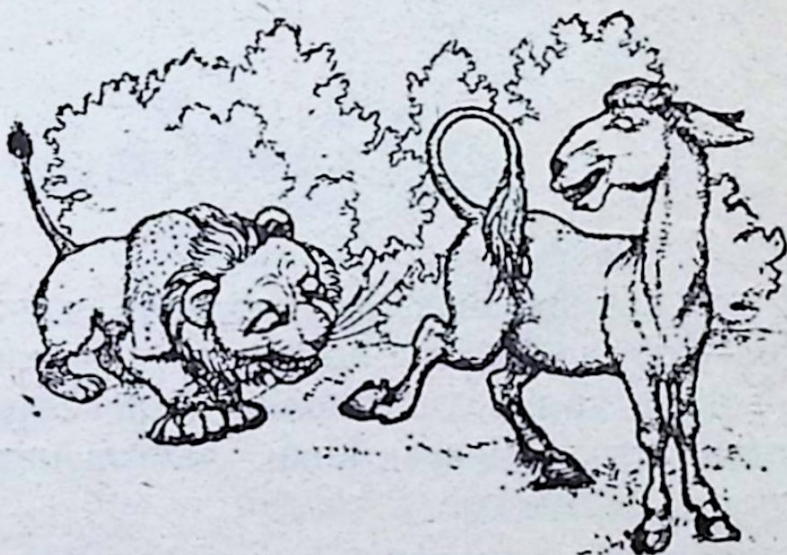
— Хто мені се сказав? Та всі мені се кажуть, що я над звірями царь. Хіба-ж се неправда?

— Певно, що неправда! Не може тому бути правда, бо царь над усіма звірями не хто, а я.

— Ти? — здивувався Лев. — А ти хіба маєш се на письмі?

— Певно, що маю! Ади, подивися ось тут! І він устав

на рівні ноги і, обернувшись задом до Льва, показав йому своє заднє копито, на яким була прибита новісінька блискуча підкова.

— Бачиш? Се моя царська печать. Як би ти був царь, то й ти би мав таку.

— Ото диво! промовив Лев. — А я про те й не подумав ніколи. Мабуть твоя правда. Але стій! Давай, будемо трібуватися. Ходімо в ліс, хто за годину наловить більше звірів, той буде правдивий царь.

— Добре, нехай і так буде, — промовив Осел, і з тим розійшлися.

Лев побіг по лісі; бігав, бігав: тут злапав Серну, там Зайчика, там знов якусь звірину, — за годину мав уже щось п'ять чи шість штук. Бере те все і волоче до Осла.

А Осел тимчасом що робить? Пішов собі на широку поляну, де сонічко ясно світило, і насеред луки кинувся на

землю, ноги геть повідкидав, очі зажмутив, язик висолопив на пів ліктя — сказав би хто: згинув та й згинув. А понад поляною все Яструби літають, Ворони, Кані, Сороки, Галки, — всяка погана птиця. Бачуть вони, лежить неживий Осел та й усі гурмою до нього.

Зразу здалека заскакували, а там бачуть, що він не рушається, та й почали по нім скакати, дзьобати його язик та очі. А Осел нічого, — тільки як котра пташина надто близько надлізе, то він клап її зубами, або стук її ногою, — вбе та й ховає під себе, та так хитро, що другі й не бачуть.

Не минула година, а він уже надушив їх з пів копи. Тоді схопився на ноги, та як не стреплеться, як не рикне, а птахи всі вростіч.

Осел забрав усю побиту пташню, та й несе на те місце, де мали зійтися зі Львом. Приходить, а Лев уже там.

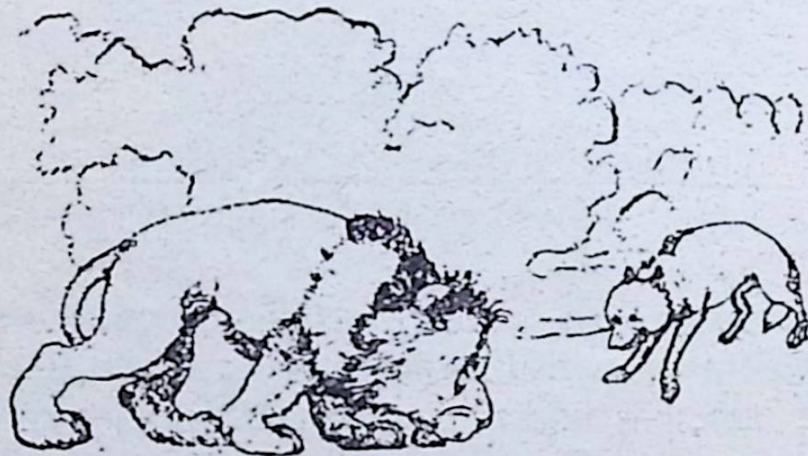
— Ну, що, — каже до Осла і показує йому свою здобичу, — бачиш, кілько я наплював?

— Ну, та й дурний же ти, небоже, — каже Осел і копнув його звірів ногою. — Таких звірів я міг би був наловити зо дві копи. Та що вони варта! А ти подивися на моїх! Я тільки таких ловив, що в повітрі літають. Ану, поспробуй ти!

— Ні, я такої штуки не втну, — відповів Лев. — Аж тепер бачу на правду, що ти над звірями царь, а не я! Вибачай мені, що я так нечемно говорив з тобою.

— А видиш! — промовив гордо Осел. — Завше треба бути чемним, бо ануж наскочиш на старшого від себе, тоді що буде? От і тепер, я міг би тобі зараз за кару зробити смерть, але вибачаю тобі, бо ти з дурноти се зробив, а не з злої волі. Іди-ж тепер і пильнуйся на другий раз!

Лев пішов, похнюпившись та підібгавши хвіст, немов би хто вилляв на нього бочку зимної-презимної води. Чи близько, чи далеко, здибає в лісі Вовчика-братіка.

— Здорові були, найясніший царю! — каже Вовк і кланяється низенько.

— Ет, іди, не смійся з мене! — каже сумно Лев. — Який я тобі царь?

— Як то ні? — скрикнув Вовк. — Хто-ж би смів інакше казати?

— Мовчи, братіку! — шептом говорить до нього Лев. — Тут недалеко є правдивий царь. Як почує, то біда буде і тобі й мені.

— Правдивий царь? — дивувався Вовк. — Що за диво? Який же тут є правдивий царь крім тебе?

— Є, є! — з перестрахом шептав Лев. — Я сам його бачив. Там такий страшний! А що за сила! Навіть тих

звірів ловить, що в повітрі літають. Богу дякую, що мене живого пустив.

— Ну, що ти говориш! — дивувався Вовк. — Диво дивне! знаю сей ліс не віднині, але ніяк не придумаю, хто би се міг бути. Як же виглядає той новий царь?

— Одно слово — страшний! говорив Лев. — Вуха оттакі, голова як коновка, а на задній нозі царська печать.

— Ніяк не вгадаю, хто се може бути? — клопотався Вовк. — Знаєш що, ходи, покажи мені його!

— Я? Ні за що в світі! — скрикнув Лев. — Досить уже раз страху наївся.

— Та ходи бо! Чого боятися? — захочував Вовк. — От знаєш що, привяжи себе своїм хвостом до мого, сміліше нам буде йти!

— Про мене, — каже Лев, — нехай і так буде.
Зв'язалися оба хвостами до-купи та й пішли. Вийшли на горбок над полянку, що на ній пасся Осел. Лев зупинився, зазирає, та й шепче до Вовка:

— Ось він! Ось він! Подивися!

Обертається Вовк, та й як не крикне:

— Дурний Льве, таж се Ослисько! — А Львові причулося, що то новий царь близько, як не злякається, та в ноги! Через пеньки, через ярки що було духу. Дер, дер, далі втомився, став та й озирнувся.

— А що, Вовче, близько вже той новий царь?

Але Вовк тільки язик вивісив. Як був прив'язаний до Львиного хвоста, так і волікся за ним усю дорогу і давно вже й духа спустив.

— А видиш, — каже до нього Лев, — ти казав, що новий царь не страшний, а як побачив його близько, то з самого страху помер!

